

національну ідентичність; підтримка ініціатив молоді, спрямованих на захист культурної спадщини; розвиток волонтерського руху [2].

Отже, національно-патріотичне виховання є не лише засобом формування особистості, а й потужним психотерапевтичним інструментом, який здатен сприяти розвитку психологічної стійкості та реабілітації в умовах сьогодення. Його значення у післявоєнному відновленні України неможливо переоцінити. Успішне поєднання патріотичного змісту з психологічною підтримкою має високу здатність до формування нового покоління свідомих, сильних і стійких українців.

Література

1. Бех І. Д. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Д. Бех, К. І. Чорна – К., 2014. – 29 с.
2. Богданець-Білокаленко Н. Національно-патріотичне виховання української дитини у рецепції педагогів минулого. *Педагогічна біографіка про національно-патріотичне виховання дітей і молоді: ідеї, концепції, практики*: зб. матеріалів IX Всеукр. наук.-практ. конф. з історії освіти з міжнар. участю, 13 трав. 2024 р., Київ: ТВОРИ, 2024. С. 17-20.
3. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді: Додаток до Наказу Міністерства освіти і науки від 16.06.2015 №641.
4. Філімонова Т. В. Національно-патріотичне виховання особистості як педагогічна проблема. Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. - 2016. - Вип. 69(3). - С. 138-142. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2016_69%283%29_31

Ольга Яблонська,

*кандидат філологічних наук, професор,
професор кафедри української літератури
Волинського національного університету імені Лесі Українки,
e-mail: o.jabl@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: ІЛЮСТРАТОРИ

«КОБЗАРЯ» Т. ШЕВЧЕНКА

Вивчення творчості Т. Шевченка передбачає врахування суспільно-політичних і культурно-історичних обставин часу, передумов та взаємозв'язків. Культурологічний аспект – один із основних, адже є обов'язковим у біографії письменника й художника, та й видання книг містить різнопланові складники, пов'язані з культурно-мистецькою специфікою, з-поміж яких питання ілюстрування – на чільному місці.

В опануванні історико-літературних освітніх компонентів набуття культурологічних компетентностей часто пов'язане з основними навчальними завданнями. Так, перше видання Шевченкового «Кобзаря» (1840) ілюстрував Василь Штернберг, виконавши офорт «Кобзар з поводирем». Першопублікація поеми «Іван Підкова» у виданні 1840 р. – з присвятою художнику В. Штернбергові, в наступних виданнях ця присвята відсутня. У творчості раннього Т. Шевченка поява поезії «На незабудь Штернбергові» має пояснення відомими біографічними фактами В. Штернберга. Ця інформація доступна у примітках до тексту в «Зібранні творів» Т. Шевченка в 6 томах (Київ, 2003), тому доречно сформулювати відповідні завдання здобувачам освіти для самостійної роботи.

Аналогічно – інформацію про підготовку рукописної книжки латинкою «Wirszy T. Szewczenka» (1844), яку ілюстрували М. Башилов та Яків де Бальмен, можна активізувати під час вивчення поеми «Кавказ», що супроводжується присвятою «Искреннему моему Якову де Бальмену».

Упорядковані довідкові матеріали «Шевченківської енциклопедії» в 6 томах (Київ, 2012– 2015) є фаховим підґрунтям науково-дослідницької та самостійної роботи здобувачів освіти; закономірно, що словникові статті видання та рекомендована література можуть бути використані студентами під час підготовки реферативних повідомлень, курсових і магістерських проєктів.

Підготовка та друк останнього прижиттєвого видання творів Т. Шевченка «Кобзаря» (1860) – це історія цензурних обмежень і дружньої підтримки П. Куліша й Д. Каменецького. Збірка містить портрет Т. Шевченка, виконаний художником М. Микешиним.

Закономірно, що культурно-історичний метод у завданнях такого типу є провідним. Серед допоміжних методів часто оперують біографічним, який уможлиблює бачення творчих взаємозв'язків, певної еволюції задумів і шляхів реалізації.

Ілюстрації до наступних видань «Кобзарів» не тільки демонструють мистецькі тенденції певної стильової доби, а й перебувають на перехресті

суспільно-політичних закономірностей, особливо такий взаємозв'язок проступає в ідеологічних лещатах підрадянського періоду.

Отже, формування культурологічних компетентностей тісно взаємопов'язане з основними навчальними завданнями; завдання та матеріал часто мають важливі світоглядні маркери. У роботі зі здобувачами освіти завдання, зорієнтовані на розвиток культурологічних компетентностей, можуть використовуватися в якості самостійної роботи, мати науково-пошуковий характер.

Максим Яблонський,
*кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри соціальних комунікацій
Волинського національного університету імені Лесі Українки,
e-mail: max.yablonsky@gmail.com*

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ В ДІАСПОРІ: ЧАСОПИС «НОВІ ДНІ»

Універсальний характер часопису «Нові Дні» (1950–1997) підтверджується розмаїттям тематики, що охоплює суспільно-політичні та культурні складники українського життя в діаспорі та в підрадянській Україні, висвітлення історичних питань, популяризація української літератури і т. ін. У низці публікацій В. Ковпак [1], С. Козака [2], М. Яблонського [4–5] розглянуто специфіку цього видання: контент, характер, тенденції, жанри і т. ін.

Засновник і перший редактор видання Петро Волиняк (1907–1969) намагався охопити різні сфери діяльності українців Канади, з-поміж яких важливою була увага до популяризації культурно-мистецького життя як способу збереження національної ідентичності. Вишивку як один із національних символів часто презентовано як ілюстративний матеріал, зазвичай це фото, зокрема з репортажів про мистецькі заходи, про діяльність української громади, політичних організацій і т. ін. До аналізу залучаємо матеріали перших років видання часопису. Можна навести численні приклади, як-от: публікацію редактора «Нових Днів» «Вони переможуть» (1950. Ч. 1. С. 16–17), присвячену популяризації українського оперного співу у світі, супроводжують світлини виконавиць Наталії Носенко та Лідії